

“DİYETİSYENLİK MESLEĞİNİN 30 YILI VE GELECEĞİ” TÜRKİYE DİYETİSYENLER DERNEĞİ’NİN ÇALIŞMALARI VE GELECEKLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

Dr. Sema ATTİLA*

Türkiye Diyetisyenler Derneği (TDD) 1969 yılında kurulmuş bir meslek örgütüdür. Amacı; Türkiye içindeki diyetisyen ünvanını alarak ilgili üniversitelerden mezun olan kişileri bir araya toplamak ve tüzüğünde belirtilmiş olan faaliyetleri yürütmektir. Derneğin temel faaliyetleri; diyet ve beslenme konusunun Türkiye’de yayılması ve tanıtılmasını sağlamak, diyet ve beslenme konusunda ulusal ve uluslararası konferanslar ve seminerler düzenlemek ve bu tür çalışmalara katılmak, bu konuda bilimsel yayınlar yapmak, asil üyelerinin sağlanması için çalışmalar yapmak, mevzuat açısından sağlık personeli arasındaki yerlerini belirlemek ve mesleki zorlukları önleyici çözümlere ulaşmak ve diyetisyen yetiştirmeyi isteklendirmek ve özendirmeğidir.

TDD çalışmalarını bu temel amaçlar doğrultusunda yönetim kuruluna karşı sorumlu alt çalışma grupları ile gerçekleştirmektedir. Eğitim komitemiz hem diyetisyenlerin hizmet içi eğitimini hem de halkın beslenme konusunda bilinçlendirilmesini sağlamak için çalışmalar yapmaktadır. Dış ilişkiler komitemiz dünyadaki diğer diyetisyen organizasyonları ile ilişki ve eşgüdümlü çalışmaları yürütmektedir. Bu doğrultuda 1994 yılında Avrupa Diyetisyenler Derneği Birliği (EFAD)’ne üye olunmuştur.

1972 yılından beri yılda iki kez çıkarılmakta olan “Beslenme ve Diyet Dergisi”, derneğimiz dergi yayın kurulunun katkılarıyla hazırlanmaktadır. Ayrıca TDD’nce yayınlanmış 6 adet kitap ve 2 broşür bulunmaktadır. Hocamız Prof.Dr. Sayın Ayşe Bayşal’ın “Yaşlılıkta Beslenme” kitabının satış geliri ile oluşturulan fonla 1994-95 güz eğitim döneminden başlanarak okulumuz öğrencileri arasından dört öğrenciye aylık birer milyon lira eğitim bursu verilmektedir.

Meslekte 30. yılı geride bırakırken okulumuzdan mezun diyetisyen sayısı 1500’lere ulaşmıştır. Meslektaşlarımızdan dernek üyesi olanların sayısı ise 746’dır. Bu sayının hızla artacağı ve tüm meslektaşlarımızın dernek çatısı altında birleşeceği inancındayız.

21. yüzyıla girmekte olduğumuz şu günlerde dünyamız büyük değişikliklere sahne olmaktadır. Kutuplaşmalar ortadan kalkmakta, rejimler değişmekte, dünyanın dörtbir yanında savaşlar süregelirken aynı anda Avrupa’da sınırların ortadan kalkmasında dev adımlar atılmaktadır. Artık yeni bir dünyada yol almaktayız. Dünyamızdaki doğal varlıkların tümü tüketime cevap verecek düzeyde değildir. O nedenle sürdürülebilir yaşamın hedef alınması gereği vardır. Yani insan ile doğa arasında paylaşma düzeni ile beraber gelecek olan yeni bir barış anlayışı olmalıdır. Doğa ile barışmanın tek yolu ise korumak ve paylaşmaktır. Böyle bir düzenin başlatıcıları olarak da gönüllü kuruluşlara büyük görevler düşmektedir.

Türkiye’de çok değişik konularda faaliyet gösteren kitleleri bilinçlendirmek ve farklı amaçlar doğrultusunda çalışmalarını sürdürmek için gönüllülük esası ile hareket eden dernek ve vakıflar toplum yaşantısı içinde büyük bir öneme sahiptir. “NGO-Non Governmental Organization” ya da sivil toplum örgütleri olarak nitelendirilen bu gönüllü kuruluşlar eğitim, kalkınma, sağlık, çevre, kadın hakları, tüketicinin korunması, sanat, hayır ve benzeri diğer alanlarda büyük bir hizmet vermektedirler (potansiyelleri vardır). Bu yeni görüşler ışığında derneğimiz yeni bir görev anlayışını benimsemiştir. Bu amaçla 28-29 Mart 1995 tarihinde Türkiye Çevre Vakfı tarafından düzenlenen Gönüllü Kuruluşlar Konferansı’na TDD olarak katılarak görüşlerimizi, dernek çalışma ve faaliyetlerimizi ifade etme olanağı bulduk. Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin düzenlediği bir diğer toplantıda Gıda Yasası ile ilgili olarak diyetisyenlerin yeri, eğitimi, insan sağlığı ve besin güvenliği açısından gerekliliği konularından TDD olarak T.C. Tarım Bakanlığı’na bildirilmiştir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin Türkiye Raporu hazırlıkları Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Koordinatörlüğü’nde sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda TDD adına “Çocuğun Sağlığı ve Refahı” komisyonu çalışmalarına katılan arkadaşımız aynı zamanda komisyon başkanlığı görevini de başarı ile yürütmekte ve hazırlanmakta olan çocuk hakları sözleşmesinde çok önemli katkıları bulunmaktadır.

* Türkiye Diyetisyenler Derneği Başkanı

FAO, 13-17 Kasım 1996 tarihinde Roma'da Devlet ya da Hükümet başkanları seviyesinde bir Dünya Gıda Zirvesi toplanması çağrısında bulunmuştur. Türkiye'nin hazırlayacağı ve sivil toplum örgütlerinin de görüşlerinin yer alacağı rapora TDD'de "Türk Halkının Beslenme Durumu, Çözüm İçin Öneriler" kapsamında bir raporla katkıda bulunmuştur.

Derneğimiz "Ankara Sağlık Platformu"nun üyesidir. Ankara Sağlık Platformu sağlıkla ilgili Türk Tabipler Birliği, Veteriner Hekimler Odası, Fizyoterapistler Derneği, Türk Hemşireler Derneği, Tüm Sağlık Çalışanları Sendikası Ankara Şubesi, Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Derneği, Sosyal Hizmetler, Biyologlar Derneği vb. derneklerin yönetim kurullarını temsil eden üyelerden oluşmaktadır. Sağlıkla ilgili kamuoyu yaratmak veya bilgilendirmek üzere ortak kararlar almak, özlük hakları, çalışma ortamları ile ilgili ortak sorunları kuruluşlara duyurabilmek için komisyonlar kurarak çalışmalarda bulunmaktadır.

TDD sivil toplum örgütü görev bilinci ile yukarıda belirtilen çalışmalara katılmakta ve beslenme-gıda güvenliği, diyetisyenlik mesleği ve özlük hakları ile ilgili konularda görüş bildirmektedir.

Derneğimizin kurulduğu 1969 yılından günümüze değin mesleğimizde önemli mesafeler katettik. Ancak gelecekte çözüm bekleyen daha pek çok sorunlarımızın olduğu da bir gerçektir. Günün gelişen koşullarında diyetisyenlerin çalışma alanları da oldukça genişlemiştir. Yataklı tedavi kurumlarında, çocuk ve yaşlı bakımevlerinde, spor eğitim merkezlerinde, sağlık grup başkanlığı, sağlık ocağı, ana çocuk sağlığı merkezlerinde, toplu beslenme yapılan kurumlarda ve ticari yiyecek servislerinde, yeni fabrikalar, okullar, yurtlar, üniversiteler, bankalar, resmi daireler, işçi ve memur çalıştıran diğer kuruluşlar, eğitim ve araştırma kurumlarında gıda sanayi ve endüstrisinde, özel zayıflama merkezleri, jimnastik ve güzellik salonlarında danışmanlık ve diyet ürünleri yöneticiliğinde çalışmaktadırlar.

Mesleğimizin uygulanmasında karşılaşılan en büyük sıkıntı yasal tanımlardaki yetersizliktir. 13 Ocak 1983 tarihli ve 17927 Sayılı Yataklı Tedavi Kurum-

ları İşletme Yönetmeliği sadece yataklı tedavi kurumlarında çalışan meslektaşlarımızı kapsamakta yeni değişmelere yanıt verememektedir.

Ülkemizdeki tüm sağlık kuruluşlarında diyet ve beslenme alanında kaliteli bir hizmet verebilmek ve bütünlüğü sağlayabilmek, hangi devlet kuruluşu olursa olsun diyetisyenlerin istihdamı, görev ve sorumluluklarını belirten bir yasanın çıkarılması gereklidir. Yasal konuma ulaşmakla, oluşturulacak yönetmeliklerde diyetisyenlerin görev, yetki ve sorumlulukları açık ve net bir şekilde belirlendiğinde diğer meslek gruplarıyla olan yetki karmaşası giderilecektir.

Aynı eğitim düzeyine sahip hizmet sınıfları gereği başlangıç dereceleri (8. derece) aynı olan diyetisyenler; biyolog, kimyager ve eczacı gibi 657 sayılı devlet memurları kanununda sağlık hizmetleri sınıfında yer almaları gerekirken ek gösterge, yan ödeme, özel hizmet tazminatı gibi özlük hakları yönünden yardımcı sağlık personeli grubunda değerlendirilmektedir. Oysa 4 yıllık yüksek öğrenim görmüş, sağlık hizmetleri sınıfından personelle eşit olmalıdırlar.

Bir diğer sorun da işin ehli ve diyetisyen ünvanına sahip olmayan kişilerin kadro işgali ve bu kişilerin mesleğe müdahaleleridir. Bu kadroların işgali ile hem toplum sağlığı risk altına alınmakta, mesleğe ilişkin yanlış izlenimler doğmakta, ayrıca devlet zarara uğratılmaktadır.

Zayıflama merkezleri, jimnastik salonları, güzellik salonları adı altında çalışan pekçok merkezde sağlıkla ilgili eğitimi olmayan veya kısa süreli katılım ile alınmış sertifikalarla diyet yazıp, zayıflatma sözü veren kişiler ya da içeriği bilinmeyen zayıflatma ilaçları, içecekleri ve yöntemleri ülkemizde denetimsizce satılmakta, kullanılmaktadır. Bu konuda oluşturulacak yasal düzenlemelerle insan sağlığı güvence altına alınabilecektir.

ÖZEL ÇALIŞAN DİYETİSYEN GÖZÜ İLE MESLEKTE 30 YIL

Dyt. Murat GÖKÇEN*

Günlerden pazartesiydi. Güne, üzerimden pazartesi sendromunu atamadan başlamıştım. Daha sonra kontrolüme girecek bir hasta sekreterim tarafından odama alındı. Gözleri parlıyor ve her halinden çok heyecanlı olduğu anlaşılıyordu. O heyecanla söze başladı.

“Ben eskiden böyle bir meslek grubu olduğumu bilmezdim. Kilolarımda benim için çok büyük sorundu. Ancak, nereye hangi merciye başvuracağımı da bilemezdim. Kendi kendime, ya komşulardan duyduklarımı ya gazetelerde çıkan diyet reçetelerini ya da tek gıda rejimi uygulardım. Bir kaç kilo verir, sonra da verdiklerimden daha fazlasını geri alırdım. Bu durumda sinirlerimi alt üst eder hayata küsmeme neden olurdu. Bu böyle devam ettikçe de sağlığım büsbütün bozulurdu. Hep derdim ki, hani insanın kolu-bacağı kırıldığında bir ortopediste gider ya da görme bozukluğu oluştuğunda da göz doktoruna gider. Niçin, fazla kilolarımdan kurtulmak için gidebileceğim bir uzmanlık dalı yok ? der hayıflanırdım. Sonra diyetisyenlerin varlığını duydum. Sevincimi size tarif edemem. Artık yurdumuzda da bu konunun üstesinden gelen bir meslek gurubunun oluşu beni çok heyecanlandırdı” dedi.

Sanırım herkes biliyordur!.. Yumurtlayan tavuk gıdaklar. Eee!.. Gayet tabii gıdaklar. Çünkü, ortaya koyduğu eserini cümle aleme göstermek istemektedir. Tüm canlılar için bu böyle değil midir?.. Her birey, her meslek grubu, her kuruluş başarılarını, yaptığı olumlu şeyleri ilan etme, duyurma çabası içerisinde değil midir?.. Öyledir.. Bunda da sonsuz haklıdır.

İşte, biz diyetisyenler de bu çaba içerisindeyiz. Haklı başarılar kazandık. İnsanlara gerçek beslenmeyi öğretmeye başladık. Doğru beslenmeyle sağlıklı kalmalarını, sağlıkları bozursa, beslenmeyle nasıl düzeltebileceklerini öğretmeye başladık. Daha birçok gelişmekte olan ülkelerin beslenme ve diyetle hiçbir alakaları yokken, bu çok değerli meslek gurubunu Türk halkının hizmetine sunduk.

Kimseyle, hiçbir meslek gurubuyla bir alıp veremediğimiz yok. İnsanların bizlere olan sonsuz ihtiyaç-

ları ortadadır. Sadece estetik görünmek için mi insanların bize ihtiyaçları var?.. Hayır. Tıp camiasının da bizlere ihtiyacı var. Hemen basit bir örnekleme yapayım.

Hasta yüksek tansiyonla doktoruna başvurmuş. Eğer hasta fazla kiloluysa, hiç çare yok ilacını verdikten sonra diyetisyene yollayacaktır.

Kolesterolü, ürik asiti mi yüksek çaresiz gene diyetisyenden yardım isteyecek. Ortopedik sorunları mı var, yoksa şiddetli bel ağrısı mı çekiyor, hele bir de aşırı kilosu varsa, doktorunun sözlerini duyar gibiyim. “Lütfen önce diyetisyeninize müracaat edin, zayıflamadan da sakın yanıma gelmeyin”. Bu sözleri söylemeyecek gerçek doktor tanımıyorum.

Beslenme ve diyetin önemi yalnızca bunlarla kısıtlı değildir. Toplumlar için de çok önemlidir. Beslenme bozukluğunun, zaman zaman bir topluma ve ülkeye pahalıya malolacağıının en açık örneğini Türkiye yaşamadı mı?..

Eski Cumhurbaşkanımız Turgut Özal, son yılların en aktif politikacılarından biriydi. Bir döneme damgasını vurmuştu. Ama bilindiği gibi, hiç umulmadığı bir zamanda, bilinen sebeplerle yaşamını yitirdi.

Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel’in de aşırı kiloları sadece kendisi için değil, ülkemiz için de bir tehdit oluşturuyor mu?..

Uzmanlığın ne denli önemli olduğunu vurgulayan kısa bir anekdot anlatmak istiyorum.

Devrine imzasını atmış büyük sanatçı Michelangelo’yu dönemin kralı büstünü yaptırtmak için yanına çağırtmış. “Bana, benim büstümü öyle yap ki, dünya alem hayran kalsın. Para hiç önemli değil” demiş. Michelangelo peki demiş ve ertesi gün çalışmaya başlamış. Günde sadece yarım saat çalışarak onbeş günde büstü tamamlamış. Kral şaşırılmış, ama büstün görülmesi için de, tüm dünyaya haber salmış.

Nihayetinde, büstün görüleceği an gelmiş. Büstün üstünden örtü hafifçe sıyrılmış ve büst ortaya çıkmış. Görenler şaşkınlık ve hayranlık içerisinde seyre dalmışlar. Tüm eleştirmenler büstü en ince ayrıntısına kadar incelemişler ve hayranlıklarını gizleye-

* Diyetisyen, Natürel Diyet Merkezi, İstanbul

memişler. Birkaç gün sonra kral Michelangelo'yu yanına çağırması ve "kaç para istiyorsun söyle demiş". Gururlu Michelangelo "madem ısrar ediyorsunuz söyleyeyim. Bin kese altın isterim" demiş. Hemen keseler Michelangelo'ya verilmiş. Ancak, kralın kafasına takılan bir şey var. Michelangelo'ya dönerek demiş ki, "günde yarım saat çalışarak, onbeş günde bitirdiğin bir büst için bu istediğin para çok değil mi?.."

Michelangelo şöyle bir durup demiş ki, "ben günde yarım saat çalışarak onbeş günde bitirdiğim, gelecek yıllara armağan ettiğim, hayranlıkla seyredilen bu büst için aslında otuzbeş yılımı verdim" demiş.

Bir konunun uzmanı olmak hiç de kolay değildir. İşte, biz diyetisyenlerin bir kağıt parçasına yazdıkları bu diyetler, herkes tarafından çok iyi bilinmelidir ki, gençliğimizin, yaşamımızın, geleceğimizin dökümüdür. Bu diyet reçetelerini bizlerden başka, hiçbir meslek grubu bu denli doğru ve bu denli bilinçli yazamaz.

Mesleğinizi asla küçümsemeyiniz ve sonuna kadar sahip çıkınız. Ben öyle yapıyorum.

Oniki yıllık diyetisyenim. Hem hastanelerde çalıştım hem de serbest diyetisyenlik yaptım. Yani, masanın her iki tarafını da yaşadım. Mesleki yaşamım süresince, mesleğimi hiçbir zaman küçümsemedim. Hep saygı ve sevgi duydum.

Bugün mesleğim sayesinde oldukça saygın bir yerdeyim. Diyetisyen olarak TÜGİAD-Türkiye Genç İş Adamları Derneği üyeliğine kabul edildim. Gene diyetisyen olarak Fenerbahçe Rotary Kulübü üyeliğine alındım. Birçok dergilerde diyetisyen olarak köşe yazarlığı yaptım. Birçok gazetelere yazılarımı verdim. Beslenmeyle ilgili dergiler hazırladım. Şu anda medyanın gözünde danışman konumundayım. Beslenme ve diyetle ilgili yazılar yazılacağı zaman çoğunlukla fikrimi alıyorlar. Mesleki konularda sıklıkla yardımımı istiyorlar. Ayrıca, diyetetik bilimiyle ilgili olarak, diyetisyen olan eşimle birlikte "Diyet Zamanı" ve "Diyete Davet" adlarında iki adet kitap yazdık. Şu anda kitapların üçüncü basımları piyasaya sürülmek üzere.

Özellikle İstanbul'da böyle bir yere gelmek hiç de kolay bir iş değildir. Ama, çok sevdiğim ve çok önemseydiğim mesleğim sayesinde tüm bu zorlukları aştım.

Çok iyi biliyorum ki, bu ülkenin ve insanların diyetisyenlere sonsuz ihtiyaçları vardır. Ancak, Diyetisyenlik Türkiye'mizde çok yeni bir meslektir. Daha diyetisyen sayısı da yetersizdir. İşte, vermekte olduğumuz mücadelenin fazla oluşu bu nedenden olsa gerek.

Özellikle serbest çalışan diyetisyenlerde bu durum daha da yoğun ve zorlu. Çünkü, serbest çalışan meslek gruplarının birçoğu insanlar tarafından çok çok iyi tanınmaktadır. Diyetisyenlik ise, henüz çok iyi tanınmamaktadır. Dolayısıyla da insanlar hala yanlış adreslere yönelmektedirler. Yakın geçmişe kadar, mesleğinde serbest çalışmayı tercih etmiş birçok meslek grubu işe başlarken, diyetisyenlere göre elli-sıfır önde başlamaktaydılar. Ama şimdi verilmekte olan mücadelelerin büyük oranda meyvelerini toplamaya başladık. Kanımca, elli-sıfırlık oran artık on-sıfıra kadar geriledi. Görülüyor ki, verilecek mücadele daha var.

Diyetisyenliğin bir nebze daha yasal desteğe ihtiyacı vardır. Diyetisyen derneklerinin daha faal olması ve nihayetinde diyetisyenler odasının kurulması.

Önümüzde duran ve de verilmesi gereken en gerçekçi ve en zorlu mücadele işte budur.

Taş devri, tunç devri derken...

İnsanoğlu geldi "diyet devri" ne dayandı.

Hiç kuşku yok ki, diyetetik bilimi, bir gün salt ilaca dayalı tıbbın yerini alacak ve gerek insan sağlığının korunmasında gerekse çağın hastalıklarının tedavisinde baş köşeye oturtulacaktır.

Bugün 6 Haziran Diyetisyenler Günü. Tüm diyetisyen arkadaşlarımın bayramını kutlar, bugün mezun olan diyetisyen kardeşlerime de çalışma hayatlarında sonsuz başarılar dilerim.